

2011 –

Česká republika se řítí do smrtící spirály

Nezaměstnanost na deseti procentech, vládní reformy podřezávající domácí ekonomiku, asociální a protitrodinná politika, korupce v politice a odliv kapitálu z ekonomiky do daňových rájů, destrukce nástrojů ochrany životního prostředí, neschopnost médií relevantně informovat o dění doma i v zahraničí, malá spolupráce občanských aktivit na řešení krize – takový byl rok 2011 v České republice.

Ilona Švihlíková – Ekonomika

Marcela Adamusová, Linda Sokačová – Genderová nerovnost

Halka Jaklová – Občanská společnost

Zuzana Uhde – Migrantky

Milan Štefanec – Životní prostředí

Tomáš Tožička – Editor

Ekonomika

Ekonomický vývoj v České republice byl v roce 2011 ovlivněn vládní politikou fiskální konsolidace a návrhy zásadních reforem týkajících se veřejného sektoru.

Právě kvůli silné fiskální restrikci se propadá domácí poptávka. Zatímco v roce 2011 byl ještě zahraniční obchod schopen vykompenzovat propad ostatních složek HDP, na počátku roku 2012 (I. kvartál) již tomu tak nebylo. V roce 2011 vzrostl HDP o 1,7 % se zřetelným zpomalením v posledních dvou kvartálech. V prvním čtvrtletí 2012 se HDP již propadl do mínusu: -1 %.

Zároveň se zastavila konvergence ekonomiky ČR k průměru EU. ČR se také, na rozdíl od svých sousedů, stále ještě nedostala na úroveň před vypuknutím krize. Jak konstatují souhrnné analýzy ČSÚ, pokles vládní spotřeby byl srovnatelný s Řeckem, a to navzdory faktu, že zadluženost (jak vládní, tak komplexní) patří k nejnižším v Evropě. Stejně tak

silná je také reakce domácností, které omezují spotřebu jako v zemích s dluhovou krizí.

ČR pokračuje v modelu export-led growth (vnější růst), který je ovšem velmi rizikový pro svou závislost na vnějším ekonomickém prostředí, na které nemá ČR žádný vliv. Česká vláda zcela chybně interpretuje – a podceňuje – důležitost domácí poptávky, a to z důvodů základní neznalosti národních účtů. Poměr exportu na HDP (75 %) je vydáván za podíl, podobně tak u importu. Navzdory rétorické podpoře vnějšně orientovaného růstu jde vládní politika opačným směrem. Zcela kontraproduktivně působí rušení zastupitelských úřadů v perspektivních zemích Latinské Ameriky a Afriky, nedořešení kompetenčních sporů mezi Ministerstvem zahraničí a Ministerstvem průmyslu a obchodu, které brání efektivně používat nástroje ekonomické diplomacie. Závislost ČR na vývoji EU zůstává enormní (napojení na vnitřní trh EU okolo 80 %).

Obchodní bilance v r. 2011 byla sice kladná, ovšem nikoliv díky dynamice vývozu, ale kvůli ochabování dovozu, které reflektuje slabou domácí poptávku. Není to tedy žádný důvod k oslavám.¹ Navíc je potřeba uvést, že směnné relace (Vyjadřují vztah mezi pohybem vývozních a dovozních cen. Charakterizují efektivnost ekonomiky ve vztahu k zahraničí.) byly opět za rok 2011 záporné (ceny vývozu tedy rostly pomaleji než ceny dovozu). Je to bezesporu také proto, že páteřní vývozní firmy ČR jsou pod zahraniční kontrolou, tj. jsou dcerami zahraničních matek a nemají vliv na konečnou cenu.

Fiskální konsolidace, na kterou se koncentruje vláda premiéra Nečase, má na ekonomiku velice negativní dopady. Je možno uvést několik „trendů“, které byly započaty právě v roce 2011 a se kterými se počítá do budoucna. Má podobu snižování sociálních výdajů a nárůstu nepřímých daní (DPH) s regresivním charakterem, který nejvíce postihuje ty nejchudší.

Vláda přitom nikterak nebere v úvahu dopady svých „úsporných“ opatření na ohrožené kategorie obyvatel, nebere v úvahu dopady na domácí poptávku a ignoruje dynamiku zahraničního vývoje. Stručně by bylo možno říci, že nemá žádnou ekonomickou vizi, mimo nepromyšlených škrtů.

Korupční odtoky a aféry dosahují nových vrcholů. Odhady se různí, ale většina z nich uvádí, že korupční odlivy dosahují až 100 mld. korun ročně. Zásadní aférou se v roce 2011 stal případ Mostecké uhelné, který otevřela švýcarská justice. Přestože český stát měl informace o kauze, 1,5 roku(!) ignoroval možnost získat 12 mld. korun. Navzdory deklarované špatné situaci došlo ke zrušení daně z dividend, což je výpadek cca 9 mld. korun.

1 ČSÚ: Komentář: Bude obchodní bilance pro HDP krabičkou poslední záchrany? Dostupné z: <http://czso.cz/csu/csu.nsf/informace/c021612analiza12.doc>

Vláda „řeší“ napjaté veřejné finance tím, že otvírá prostor pro privatizaci veřejných systémů. Na další roky se proto plánuje zavedení soukromého pilíře penzijního spoření (s dobrovolnou účastí) s vyvedením 3 % ze systému průběžného financování, což dále prohloubí deficit důchodového účtu (za rok 2011 rekordní – téměř 40 mld. korun). Podobně se jedná o posílení soukromých pracovních agentur, zavedení školného, zavedení nadstandardu do zdravotnictví apod.

Velkým problémem české společnosti se stávají exekuce, činnost lichvářů a všelijakých finančních zprostředkovatelů, o kterých neexistuje ani přesný přehled. Na tuto rozrůstající se chobotnici jsou napojeny právní kanceláře a další dluhová lobbisté. Podle údajů Centrální evidence exekuc jejich aktuální počet přesahuje 2,23 milionu!²

Registrovaná míra nezaměstnanosti dosáhla ve 4. čtvrtletí 2011 8,1 %.³ Je ovšem potřeba podotknout, že pracovníci nad 50 let čelí na pracovním trhu značné diskriminaci a jako „řešení“ volí odchod do předčasného důchodu. V roce 2011 tak odešlo do předčasného důchodu přes 86 000 občanů, celkem je v předčasném důchodu ¼ všech starobních důchodců. Výdaje na podporu nezaměstnanosti jsou tímto způsobem přenášeny do důchodového účtu.⁴ Jeho deficit se pak prezentuje jako další argument pro přechod na soukromý fondový systém.

Schodek rozpočtu za rok 2011 dosáhl 142,8 mld. korun (v metodice ESA 95 124,2 mld. – rozdíl je dán zohledněním čerpání z fondů EU).⁵ Rozpočet

2 <https://live.ceecr.cz/main.php>

3 <http://czso.cz/csu/csu.nsf/informace/czam020312.doc>

4 Opálka, M.: Kde hledat příčiny propadu na důchodovém účtu? Britské listy, 22. 2. 2012. Dostupné z: <http://www.blisty.cz/art/62413.html>

5 MFČR: Výsledky pokladního plnění za rok 2011. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_ministerstva_68053.html?year=2012

na rok 2012 měl podobně nerealistickou podobu jako v roce 2008, kdy se Ministerstvo financí „spletlo“ v odhadu růstu ekonomiky o rekordních 9 procentních bodů. Zcela nerealisticky byl do odhadů ekonomického vývoje zakomponován významný růst domácí poptávky a kladné směnné relace.

Proto již na počátku roku 2012 byla oznámena „stabilizační opatření“ na další roky. Ty mají zahrnovat tak drastické kroky jako zmrazení penzí (v roce 2013 téměř 12 mld., v roce 2014 až 24 mld.), zvýšení DPH na 20 % (s výjimkou u knih a léků), zrušení porodného či doplatku na bydlení. Návrhy počítají i s dočasným(!) obnovením progresu u daně z příjmů právnických osob. Kombinace nárůstu DPH na 20 %, což je v kontextu EU u potravin extrémní, nárůstu doplatků za léky a zdravotní péče (poplatky za pobyt v nemocnici) spolu se zrušením doplatku za bydlení a zmrazením valorizace penzí nejsilněji zasáhnou seniory, které tato opatření uvrhnou do chudoby a bezdomovectví.

Je evidentní, že hospodářský vývoj se vládě zcela vymkl z rukou. Od počátku se její program omezoval jen na bezduché škrtání bez jakékoliv rozvojové vize. ČR za vedení pravicových stran nastoupila cestu k totální destrukci veřejného sektoru a k smrtící spirále, jako můžeme pozorovat v Řecku. Tupé škrtý se zcela míjejí účinkem, ekonomika se propadá stále hlouběji a podíl dluhů na HDP se dále zvyšuje.

Legislativní regulace občanských sdružení

Od 1. ledna 2011 začala platit novela zákona o obecně prospěšných společnostech, která zavedla změny směřující k větší transparentnosti a lepšímu hospodaření těchto společností – např. nové povinnosti související se zveřejňováním výroční zprávy a dalších dokumentů ve sbírce listin

nebo zavedení přímé odpovědnosti členů orgánů (správní rady a ředitele) za škodu vzniklou špatným hospodařením.

V průběhu roku 2011 obnovila svoji činnost otevřená pracovní skupina zástupců neziskových organizací, a to především síťových, která si stanovila za cíl podílet se na dosažení konsensu v neziskovém sektoru v otázkách legislativy pro NNO. Výstupy vzniklé pracovní skupiny by měly být následně prosazovány v legislativním procesu. Aktuálními projednávanými tématy jsou: vize neziskového sektoru, veřejný rejstřík právnických osob a zápis veřejné prospěšnosti do něj, ekonomické a finanční aspekty činnosti NNO a dobrovolnictví.

Ustavení pracovní skupiny bylo reakcí na aktuální projednávání nového občanského zákoníku (OZ) v parlamentu a potřeby neziskového sektoru zasáhnout do jeho podoby v otázkách, které se neziskových organizací týkají. Především se jednalo o spornou část OZ upravující tzv. status veřejné prospěšnosti a případné výhody a povinnosti na něj navázané. Tato problematika hýbe neziskovým sektorem již několik let a zatím zůstává po legislativní stránce nedořešena. V novém OZ je veřejná prospěšnost upravena obecně a předpokládá návazné zákonodárství (např. rejstříkový zákon). Některé organizace se obávají, že udělování, resp. odebrání statusu tzv. veřejné prospěšnosti, z něhož bude vyplývat přístup ke grantům, bude používán opresivně, proti organizacím, které nejsou konformní s vládnoucí politickou garniturou.

Kromě této problematiky nový občanský zákoník vnáší do oblasti neziskového sektoru nové právní formy tzv. spolků, které mají nahradit občanská sdružení, dále ústavů a sociálních družstev a pobočných spolků. Ruší také možnost nově zakládat obecně prospěšné společnosti. Jde tedy

o zásadní změny v neziskovém sektoru, které začnou platit od roku 2014.

Existuje zde také Koncepce rozvoje neziskového sektoru na období 2009–2013, která byla schválena vládou v r. 2009 a na jejíž tvorbě se podílely státní správa i neziskový sektor. Většina z jejích cílů (jako např. nastavení partnerství mezi státní správou a neziskovým sektorem, zlepšení dotačních systémů nebo novelizace zákona o veřejných sbírkách) se však nenaplnuje.

Institucionální zabezpečení a podpora politiky rovných příležitostí

V roce 2011 došlo k řadě změn v oblasti institucionálního zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů. Bohužel nelze říci, že se jedná o změny k lepšímu. Z politiky rovných příležitostí se v ČR stává ještě marginalizovanější téma než doposud, o které vláda nejeví zájem a které je politikou reprezentací i médií často prezentováno jako nepřipustná „diktatura úředníků z Bruselu“. Od voleb v květnu 2010 a po celý rok 2011 nebyla obnovena činnost Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů,⁶ koncem roku bylo rozhodnuto o jejím přesunu z Úřadu vlády na MPSV. Bez řádného zdůvodnění byla odvolána vedoucí Oddělení pro rovnost žen a mužů Mgr. Pavla Špondrová, zaměstnanecký aparát byl eliminován na pouhé 2 osoby. V sekcích lidských práv a rovných příležitostí důležité posty obsadili lidé s velmi konzervativním zaměřením, kteří se v problematice neorientují.⁷

6 Činnost Rady byla obnovena až v únoru 2012.

7 To se projevilo např. při schvalování Národního akčního plánu pro boj proti domácímu násilí koncem roku 2010. S Výborem pro prevenci domácího násilí jednal poradce premiéra pro lidská práva Roman Joch. V jeho stanovisku k Národnímu akčnímu plánu prevence domácího násilí se projevuje nejen to, že se v problematice nevyzná, ale i to, že k němu přistupuje ideologicky. Jochovy výtky k plánu byly podloženy pouze jeho osobním přesvědčením. Stanovisko obsahovalo

Samo za sebe hovoří, že „Aktualizovaná opatření Priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže“⁸ pro rok 2011 byla vládou schválena až koncem října 2011. Ačkoli podkladová zpráva pro vypracování „Priorit“ je zpracována kvalitně a poskytuje dostatek relevantních informací, samotné „Priority“ jsou velice obecným a vágním dokumentem, který zcela rezignuje na návrhy možných opatření a konkrétních kroků.

Odmítavému přístupu státu odpovídá i grantová politika v této oblasti. Výzev zaměřených na rovné příležitosti žen a mužů je vypisováno málo a jsou zaměřeny téměř výlučně na sladování. V poslední výzvě v rámci OP LZZ zaměřené na RP pak navzdory mnohaletým zkušenostem a expertize neuspěla žádná ze zavedených genderových NNO, uspěly naopak soukromé subjekty, které se problematikou nikdy dříve nezabývaly, jejichž činnost s ní nesouvisí a které často vznikly až těsně před vypsáním této výzvy. Vzhledem k uvedenému kontextu toto nelze považovat za pouhou náhodu.

Reformy a postavení žen v České republice

Rok 2011 byl dalším rokem příprav a realizace neoliberálních reforem v sociální a pracovně-právní oblasti, které byly po protestech opozice i řady občanských organizací schváleny vládní koalicí složenou převážně z pravicových stran (ODS, TOP 09) a středovou stranou (VV). Tento blok změn byl veřejnosti předložen pod souhrnným názvem sociální reforma. Jde o komplexní úpravu pojistných i nepojistných sociálních

jediný statistický údaj – 40krát vyšší pravděpodobnost výskytu domácího násilí u nesezdaných párů, ovšem bez uvedení zdroje. Na základě toho Joch navrhl čistě ideologické řešení: podporu a respekt k manželské rodině. Domácí násilí se přitom prokazatelně děje i v manželských rodinách.

8 Dokument, který se každoročně reviduje a má určovat celkovou koncepci prosazování rovnosti žen a mužů v ČR.

dávek týkajících se rodičů, handicapovaných a nízkopříjmových skupin, zároveň sem spadají i změny výplaty dávek v nezaměstnanosti a změny týkající se postavení nezaměstnaných.

Tyto úpravy jsou dále doprovázeny změnami zákoníku práce, kdy velká část z nich oslabuje postavení zaměstnanců (např. změny v proplácení přesčasů, které mohou být již součástí podepsané pracovní smlouvy atd.). V zákoníku práce se postavení žen na rodičovské dovolené či žen s malými dětmi nejvíce dotknou změny ve využívání dohod o provedení práce, kde je nově povinnost hradit i sociální a zdravotní pojištění, což může negativně ovlivnit dostupnost brigádnické či nepravidelné práce pro tuto skupinu.

Problémy může přinést i změna v pojetí veřejné služby, která se od 1. ledna 2012 nově týká i nezaměstnaných, kteří pobírají dávku v nezaměstnanosti déle než dva měsíce. Jedná se až o 20 hodin týdně, které budou podmínkou pro vyplácení podpory v nezaměstnanosti. Pokud dojde k odmítnutí těchto prací, bude daný uchazeč o zaměstnání vyřazen z evidence úřadu práce. Jde o zásadní omezování sociálních a lidských práv a také se zde otevírá otázka, jak budou moci zajišťovat péči o děti osoby, které jsou nezaměstnané z důvodu diskriminace péče o malé děti, která je v ČR poměrně častá, či z důvodu nedostatečných kapacit veřejných zařízení péče o děti.

V oblasti rodičovské dovolené dochází ke změně celkové částky, kterou mohou rodiče formou rodičovského příspěvku vyčerpat. Nově jde o částku 220 000 Kč, což znamená zkrácení nejčastější využívané tříleté délky o 16 000 Kč za celkovou dobu trvání pobírání tohoto příspěvku. Novelizace také zakazuje souběh čerpání rodičovského příspěvku a příspěvku na péči pro rodiče handicapovaných dětí, což přináší významné zhoršení

ekonomické situace těchto rodin, a především žen, které nejčastěji zůstávají na plný úvazek v domácnosti. V jedné z petic týkajících se tohoto problému se píše: „Od 1. 1. 2012 byl sociální reformou zrušen prodloužený rodičovský příspěvek. Ten byl odebrán rodinám, kde bylo dítě posouzené jako dlouhodobě zdravotně postižené. Místo rodičovského příspěvku zůstává pouze příspěvek na péči. Bohužel nastavení příspěvku na péči vůbec nepočítá s dětmi, které mají intermitentní, chronické či jiné podobné onemocnění. Jedná se o děti, které chodí, mluví, psychicky i fyzicky jsou na úrovni svých vrstevníků. Přesto potřebují individuální nepřetržitou péči. Rodiče jsou s nimi často i několik měsíců v nemocnici, děti nesmí do kolektivu z důvodu rizika infekce, která by je mohla ohrozit na životě. Vzhledem k tomu, že zároveň došlo i k navýšení poplatku v nemocnici a vlivem zvýšení DPH se zvedly i ceny léků, je finanční situace rodin s těmito dětmi často kritická.“⁹

Některé změny jsou ve výplatě rodičovského příspěvku pozitivní, jde např. o zrušení limitu na návštěvu mateřských škol u dětí nad tři roky při současném pobírání rodičovského příspěvku, což výrazně pozitivně ovlivňuje možnost participace žen a pečujících osob na trhu práce. Nicméně zásadním problémem stále zůstává nedostatečná finanční i institucionální podpora veřejných zařízení péče o děti a zvyšování negativní flexibility na trhu práce, které je v rozporu s možnostmi pro sladování rodinného a pracovního života a sociálním zabezpečením rodin. Vedle toho se ekonomické a sociální postavení rodin komplikuje kvůli zvýšení DPH – rostou ceny potravin či hygienických potřeb a léků, které tvoří velkou část rozpočtů rodin s předškolními dětmi.

⁹ <http://www.petice24.com/forum/23990>

Migrantky

V reakci na ekonomickou krizi byla v ČR zavedena řada legislativních opatření, která zpřísňují podmínky k získání a prodloužení pracovních povolení, povolení k pobytu a povolení ke sloučení rodiny. Celkově lze říci, že strategie české migrační politiky je restriktivní, směřuje k větší kontrole a represii cizinců a cizinek, nikoli ke kontrole dodržování jejich práv, včetně pracovních práv. Patrná je také snaha omezit případy slučování rodiny, které vedou k trvalému usazení cizinců a jejich rodin v ČR. Došlo ke zpřísnění podmínek pro získání povolení k pobytu za účelem podnikání. Zpřísnily se také požadavky na zdravotní pojištění, které cizince a cizinky, již nemají nárok na veřejné pojištění, zatěžuje vysokými finančními náklady. Pracovní povolení je nyní možné prodloužit pouze na 6 měsíců, a to pouze v případě, že pracovní místo není možné obsadit registrovanými nezaměstnanými. K největšímu zpřísnění došlo ve vztahu k migrantům a migrantkám na nekvalifikovaných pracovních pozicích, tedy skupině, která se často ocitá ve zranitelném postavení vůči zaměstnavateli. Od ledna 2012 došlo také ke zvýšení pokuty za práci na černo pro zaměstnance až do výše 100 tisíc Kč.

Životní prostředí

Zásadní změny se odehrály také v oblasti politiky ochrany životního prostředí a možnosti veřejné účasti občanů a jejich sdružení na rozhodovacích procesech tohoto tématu se týkajících. Ministerstvo pro místní rozvoj předložilo novelu stavebního zákona, který výrazně omezoval možnost občanských sdružení účastnit se povolovacích procesů (a to nejen na výstavbu velkých průmyslových projektů a výstavbu infrastruktury). Návrh novely zákona z určitých fází povolovacích procesů vylučoval občanská sdružení vůbec a ome-

zoval pravomoci místních samospráv i vlastníků sousedních pozemků. Reakcí na tento ministerský návrh bylo zformování široké koalice environmentálních organizací, občanských iniciativ i místních samospráv, která požadovala nejen zachování a rozšíření možnosti veřejnosti ovlivňovat rozhodovací procesy, ale také požadovala omezit pravomoci tzv. autorizovaných inspektorů, kteří se v posledních letech stali symbolem privatizace veřejné správy (obdobně jako exekutoři) a způsobem, jak obcházet připomínky veřejnosti a vlastníků pozemků a legalizovat ilegální výstavbu. Za podpory úřadu veřejného ochránce práv i části veřejnosti se povedlo neformální koalici občanských iniciativ v návrhu zákona, který projednával Parlament ČR, účast veřejnosti zachovat. O konečné podobě zákona ale bude parlament hlasovat v druhé polovině roku 2012.¹⁰

V systematické destrukci politiky ochrany životního prostředí také pokračovalo české Ministerstvo životního prostředí, jehož novým šéfem se stal představitel ODS, který nahradil svého stranického kolegu, jenž rezignoval po odhalení korupční kauzy, v níž šlo o vyvádění peněz ze Státního fondu životního prostředí do stranické pokladny ODS. Nový ministr životního prostředí v minulosti jako významný představitel nyní vládní strany ODS proslul svým projevem na stranickém kongresu: „I my musíme do Evropy vrátit kapitalismus. Musíme zajistit, že to nebude Brusel, občanská sdružení, sebechytřejší vlády, odbory, občanská sdružení či ekoteristé, kteří budou rozhodovat o tom, jakým životním stylem budou Evropané žít“.¹¹

V logice tohoto výroku pokračovala restrukturalizace Ministerstva životního prostředí i jeho faktická politika. Od parlamentních voleb v roce

¹⁰ <http://www.zelenykruh.cz/cz/tiskove-zpravy/omezeni-ucasti-verejnosti-ve-stavebnich-rizenich-by-obralo-o-prava-tisice-lidi-rocne/>

¹¹ http://www.lidovky.cz/chalupa-hovoril-drive-o-ekoteristech-ted-povede-zelene-ministerstvo-13v-1n_domov.asp?c=A110110_175558_in_domov_ani

2010 do konce roku 2011 bylo z ministerstva propuštěno 214 odborníků a další stovky z Českého inspekce životního prostředí, Státního fondu životního prostředí, národních parků a chráněných krajinných oblastí. Rušeny byly veřejné služby pro turisty v národních parcích, omezováno monitorování smogu či hladin řek. Oproti tomu ministr Chalupa vytvořil nový odbor marketingu a personálně i finančně posílil PR ministerstva.¹² Ministerstvo životního prostředí nevydalo prováděcí vyhlášku k zákonu, která by učinila přítrž tři roky trvajícímú svévolnému kácení stromových alejí podél komunikací bez povolení, bez souhlasu veřejnosti a také bez náhradní výsadby. Ministerstvo životního prostředí také nejenže nerozšířilo území Národního parku Šumava, které má nejvyšší stupeň ochrany, naopak ministr prosazuje jeho razantní zúžení. To vedlo mj. i k masovému kácení stromů v nejceněnějších částech tohoto národního parku, kterému environmentální organizace a je podporující část veřejnosti čelily akcí nenásilné občanské neposlušnosti – blokádou kácení stromů. Přestože nezákonnost kácení dřevin konstatoval ve svém šetření i úřad Veřejného ochránce práv,¹³ proti blokujícím občanům tvrdě zakročila Policie ČR. Nezákonnost jejího zákroku poté konstatoval ve svém rozsudku i krajský soud. Ministerstvem jmenované vedení Národního parku Šumava pak chystá další změny v národním parku, které otvírají cenná přírodní území různým developerským projektům a směřují cíleně k tomu, že by dané území bylo vyškrtáno ze světového seznamu národních parků.¹⁴

12 <http://www.zelenykruh.cz/cz/tiskove-zpravy/rozklad-statni-ochrany-prirody-vstoupil/>
<http://www.zelenykruh.cz/cz/tiskove-zpravy/chalupa-skrta-verejne-sluzby-a-penize-dava-do-marketingu/>

13 <http://www.ochrance.cz/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2012/lonske-kaceni-na-sumave-bylo-nelegalni-urady-sve-chyby-nenapravily/>

14 http://www.rozhlas.cz/zpravy/regiony/_zprava/sumava-uz-mozna-nebude-narodnim-parkem-usnadni-to-boj-proti-kurovci--1091483

Dalším vládním krokem v oblasti ochrany životního prostředí byla snaha o zvýšení hlukových limitů prostřednictvím novely zákona. Ta byla sice po protestech veřejnosti stažena,¹⁵ ale fakticky realizována vydáním nového metodického pokynu ministerstva zdravotnictví, které zmírnilo podmínky udělování výjimek z překračování hlukových limitů, a to na úkor zdraví lidí žijících v blízkosti komunikací, průmyslových objektů apod.¹⁶

Vládním rozhodnutím také byly převážně velkým průmyslovým a energetickým společnostem zdarma rozdány emisní povolenky v hodnotě 47,5 miliard Kč (do roku 2020), čímž byl stát připraven o významné prostředky na státní environmentální i sociální opatření, stejně jako tím byl omezen regulační efekt emisních povolenek.¹⁷

V roce 2011 probíhaly i diskuse o změně poplatků za znečišťování ovzduší. Úspěch si v tomto souboji připsala průmyslová lobby, kterou zastupoval mj. i bývalý premiér ČR za ODS (Mirek Topolánek), nyní šéf lobbistické skupiny Teplárenské sdružení. Největší znečišťovatelé ovzduší v ČR, mezi nimiž je například ArcelorMittal nebo hnědouhelná elektrárna Pruněřov, si skrze „své“ poslance (jak z vládních, tak opozičních řad) v roce 2012 prosadili výjimky z poplatků za znečišťování ovzduší a nebudou za poškozování životního prostředí i zdraví obyvatel platit nic.¹⁸

15 <http://denikreferendum.cz/clanek/10513-odpor-verejnosti-proti-zvyseni-limitu-hluku-byl-uspesny>

16 <http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/spor-ohlukove-limity-ustupek-vlady-nebo-podvod>

17 <http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/energetici-dostanou-povolenky-zdarma-podle-aktivistu-stat-prijde-o-desitky-miliard>

18 http://zpravy.idnes.cz/topolaneck-chvali-poslance-keri-zrusili-poplatky-za-znecistenio-ovzdusi-1qd-/domaci.aspx?c=A120216_101759_domaci_kop

Společenská změna

Kvůli nepokryté korupci politických elit, která prorůstá od komunální sféry přes kraje až do nejvyšších vrstev, roste nespokojenost občanů se stávajícím systémem. Patrné je to i na mainstreamových médiích, která byla dosud velmi konzervativní a jen málo měla zájem na hlubší kritice vedoucí k systémovým změnám. Pomalu se i v nich začíná objevovat systémová kritika, ovšem stále ještě chybí schopnost pracovat s nezávislymi a ověřenými zdroji a vyvozovat relevantní závěry.

Korupce politických elit řízená nejbohatšími představiteli průmyslu a bankovníctví a doprovázená reálnou nezaměstnaností na úrovni 10 %¹⁹ i pauperizací nejchudších a středních vrstev zavdává důvod k nespokojenosti obyvatel. Reakce občanských aktivit jsou různé, od pokusů o konstruktivní diskusi s politickými stranami až po demonstrace. Nadále však zůstávají velmi roztržité, a tak reálně nehrají v politickém diskursu žádnou významnější roli.

Významným faktorem zůstává rozdělování společnosti, a to především v nižších a středních vrstvách společnosti. Ačkoli sociální výdaje jsou jen zlomkem v porovnání s korupcí či úniky do daňových rájů a podíl nezaměstnaných či sociálně vyloučených na současné krizi je nulový, přesto útoky směřují především proti nim. Často je to doprovázeno protirasovou rétorikou. Naopak kritika politických a ekonomických špiček, které mají na krizi zásadní podíl, zůstává minimální.

Nebezpečím je také moralizování, které se projevuje opakováním starého klišé: „Příčinou krize je morální bída.“ Toto heslo je slyšet především

od mocných a majetných k lidem v podřízeném postavení a v sociální nouzi. Pokud jde o morální bídu, pak stejně jako v době, kdy byla tato fráze poprvé vyřčena, jde především o nedostatek morálky a etiky v podnikání, politice a informování – tedy na straně těch, kteří o morálce mluví.

Politické strany, a to i ty tzv. levicové v současné opozici, dosud také nepředstavily žádné konstruktivní návrhy realistického dialogu s občany. Naděje na to, že se současná nebo příští vláda pokusí demokratizovat společnost, otevřít její instituce k větší participaci občanů a půjde směrem k zajištění důstojného života pro všechny obyvatele země, není zatím realistická. Vliv kapitálu na média a politiku směrem k omezování lidských práv zůstává zatím příliš silný.

¹⁹ Součet „aktivních“ i tzv. „neaktivních“ nezaměstnaných dle statistik počítaných podle ILO – Online na ČSÚ: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/czam020312.doc>